

Vtorek, četrtek in sobota
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta . . . 4 . . .
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .

Po pošti:

Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 . . .
za četrt leta 2 . . . 60 . . .

Vredniti in opravišteviti
je na stolnem trgu (Dom-
plat) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaila:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiska 1krat,
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat
veče pismenke se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačat-
kolek (štempelj) za 30 k.
Kopirski se ne vračajo-
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 143.

V Mariboru 7. decembra 1869.

Tečaj II.

Pruska politika in Prusomani.

V prejšnjem članku sem pokazal, kakó dela pruska vlada takó s podvrženimi narodi kakor tudi s pruskim samim. Ali krivo bi bilo, to dejanje tudi deželnemu pruskemu zboru pripisovati. Huje nego kedaj se pokazujejo dnešnji dan razločki med staroprusko stranko, iz ktere je sedanje ministerstvo sestavljeno, in med novoprusko, ktera se narodno-svobodna imenuje. Razloček med tema strankama je tolik, kolik je razloček med prusko državo in nemškim kraljestvom, kolik je med samodržavno in ustavno vlado, je tolik, kolik je med federalizmom in centralizmom. Kajti to je pravo vprašanje v sedanji Prusiji in Nemčiji, ono isto vprašanje, ktero vlada dnešnji dan v ameriškanih državah ravno takó kakor v evropskih, ono vprašanje, ktero odločuje prihodnost mnogih držav. Samó je čudno, kako se iste besede in isti izreki v različnih državah različno rabe in pojemajo.

Ako sedanje politiško delovanje v Prusiji in v Nemčiji prav razumeti hočemo, treba nam na zgodovino novejšje preteklosti nemških držav pogledati. Z bitvo pri Sadovi ali Kraljičnem gradci je bil prejšnji nemški „bund“, kteri je od leta 1815. životaril, uničen, in s Pražkim mirom mu je bil nagrobni kamen postavljen. Avstrija, ktere delavnost je pri nemškem bundu Nemcem tako kakor jej sami le škodovalo, je bila iz Nemčije pregnana; osoda nemških dežel, ktera se je do ondag vedno na avstrijskem dvoru osnovala in odločevala, bila je z enim mahom iz avstrijskega krila iztrgana; vse niti in vajeti nemške politike so pripadle pruskej vladi in pruskemu narodu.

Prusija je takoj svoj prid spoznala in svoje svobodno državno razvijanje začela. Prvo njeno delo je bilo ustvarjenje, ne nemškega, ampak ožega severnega „bunda.“ Ta korak se mora jako političen imenovati; kajti pri vsej vojaški slavi in moči Prusija vendar ni čutila v sebi tolike kreposti, da bi premagane nemške dežele bila v sebe združila in jim vso samostojnost vzela. Posebno ondag, ko so podvrženi narodi še orožje v rokah držali, bilo je za Prusijo jako nevarno, iz preje samostojnih narodov pruske podložnike, iz ondag pobegnovših nemških vladarjev pruske satrape ali „jarde-lajtnante“ delati. Krik v Evropi je bil še prevelik, razjarjenost narodov še prevročna, osupelost Francije že nezanesljiva in podvržena Avstrija v svojem osrčji zbudena ter na skrajno upornost pripravljena.

V takih obstojateljstvih je tedaj Prusija jako previdno postopala ustvarivši s porazumljenjem podvrženih vlad novo zavezo, ktera je podvrženim vsaj zunanji blesk nekolike samostojnosti pustila. Koj na začetku dotične diplome (bundesakte) je v tako imenovani „arengi“ zaveznim deželam samostojnost v notranjih zadevah, kolikor se ne tiče vojaštva in vojskovanja med sebo in s zunanjimi državami, zagotovljena. Ali kaj pomaga ta „arenga“, ako 78. artikel iste diplome razširjenje zavezne oblasti zaveznemu zastopu pripušča in dovoljuje? Ravno ta artikel je sredstvo, po katerem more iz državne zaveze enojna država postati. K prenapredbi zavezne ustave je v zaveznem zboru treba večine dveh tretjin vseh glasov. Sedemnajst glasov ma pruska še svojih; k taki večini jih treba še šest; teh pa pruski vladi, ako le nekoličko zbor pritisne, ne bode težko pridobiti. Ako tedaj narodno-svobodna ali mladopruska stranka še krepkeje napreduje, o čemer ni sumiti,

in ako se jej posreči, da se iz njene sredine novo ministerstvo izbere, o čemer tudi ni dvomit, — tedaj se bodo narodnim svobodnjakom želje preje uresničile, nego se je pred kratkim časom dotični stranki bilo nadejati. To jim je tem lože doseči, čem ima ta stranka že zdaj v deželski zbornici pruski nekaj menj nego dve tretjini glasov in čem je Bismark sam vedno očitnejši podpiratelj narodno-svobodne stranke, kakoršnega se je pri znamenitem glasovanji v gospóski zbornici pokazal, v ktero je skrivno pismo vrgel, po katerem je zbornica kakor v trenutji nov obraz dobila ter v mladopruskem smislu glasovala.

Ako si konečni cilj obeh teh strank predstavimo, tedaj lahko razumemo, odkod tolika razjarenost med njima. Staroprusi in ž njimi velik del podvrženih dežel, posebno v Meklenburgu in v Hanoveru, želé, da bi dežele, ktere so v severno zavezo združene, vsaj toliko samostojnosti ohranile, da bi smele v zavezne prenapredbe tudi posredno se vtikati. Ta stranka želi vsaj: v pravnih in denarnih zadevah samostojna ostati, želi, da bi pruska država pridržala državno individualnost, da bi državna ustava pruska z dvema zbornicama, s posrednimi volitvami, s svojo dinastično in vojaško prevago in prevlado neoskrunjena ostala, in, ko bi se že razširila, kakor se v resnici je, da bi kakor prava pruska država male in velike dežele absorbirala ali pogoltnila ter po njih povžitji okrepečana, pomnožena, razširjena Pruska ostala. Ta stranka je žlahtna stranka na Pruskem, ktera do zdaj uživa največ dobička od pruskega prevladanja ter ima vse više službe, vse vojaštvo, in ves pruski denar v svoji oblasti. Staropruski „junkjerji“ trdijo, da je tudi hohenzollerska dinastija za njimi. Zavoljo tega je ta stranka jako ponosna, gizdava, nestrpilja, z eno besedo samodržavna.

Nasproti tej stranki pa se čem dalje tem močneje mladopruska ali narodnosvobodna stranka vzdiguje. Kakor že njeno ime kaže, dosega ona dva posebna namena. Prvi namen jej je povzdiga celega nemškega naroda do ene stopinje moči in kreposti, ktero je nemški narod že enkrat med narodi imel. Tej stranki so gnjusne samostojnosti in malenkostni cilji nemških držav, gnjusni mali potentati in ministerčki, kterim ni za drugo, kakor za potišenje jih osebnih poželjenj, kterim so podložni molzne krave in brezpravne stvari; njej je zoperna državna, pravna in denarna razcepljenost in mnogovrstnost nemških držav, ktere vse imajo obilno premoženja in vsakršnih pripomočkov, samo prave edinosti, pravega napravljena (richtweg) na isti cilj, samo veljave pred svetom in strahovanja drugih narodov ne. Zato teži ta stranka, ktere glavni voditelji so: Miguel, Lasker, Braun in skrivaj tudi Bismark sam, po krepki enojni vladi, po krepkem nemškem parlamentu z neposrednimi volitvami in z eno zbornico, zato ona teži po enojnem pravosodji in enojnem nauku, po krepki parlamentarni in odgovorni vladi, po združenji vseh nemških dežel in narodov v eno veliko nemško državo, sploh po centralistično osnovanem nemškem kraljestvu, segajočem od nemškega do jadranskega morja, od Rena do Karpatov. Ta stranka se vpira na nemške narode ter zaničuje vse nemške vlade in vladarje, ter ima za končni ideal veliko nemško republiko, ako jej hohenzollerska dinastija ne bode v vsem pritrjevala in pomagala. Tako je nedavno Miguel sam imenitne besede izgovoril: „Ne na privoljenje vladarjev, ampak na soglasenje narodov se imamo zanašati.“

Listek.

Ovručanje 1794. leta.

(Poljski spisal Mihal Czajkowski, poslovenil Podgoričan).

(Dalje)

II.

V Barbarovu je bival stražnik Oskierko, človek — ponosen na svoj rod in stan, a dober Poljak. Imel je nekoliko otrok, meju njimi pa dvajsetletno hčerko. Gospodičina Stražnikovna je zaradi svoje krasote slula po vsej okolici: rasti je bila vitke, visoke; čila je bila in umetalna tako, da je veselje bilo pogledati jo. Lice je imela belo, tako, kakor je kalina (schneeball) lepa, lice rudeče tako, kakor ga ima zrela jagoda. Zobje so jej bili beli, kakor je bel rani sneg, z ustni je koralovala, kakor koraluje koral; oči je imela modre, obrvi črne, lase črne — tako je bila ljubeznjiva, tako milostna, da je človeku zdelo se: oko in obličje vabi mladeniča: ljubi me, ljubi! Ali vendar, zakaj je tako zamišljena? Težko se smeje, a kader se nasmehne, nje smeh ni boder, temuč mrkel, kajti čisto se jej oko koplje v solzah. Ždi se človeku, da se žalost in trpljenje preganja po njenej duši; da je že skrb in nepokoj buril jej po srci.

Sosédlje, vzlasti pak sosede so si šepetale, da je pred štirimi leti srčno, strastno bil zaljubljen se va-njo neki mladenič, Kulikovski po imeni — plemenitega stanu, ali nižega rodu od rodu Oskierkov. Gospodičina, še premlada, ni umela njegove ljubezni, oča pa mu je vendar-le meni nič, tebi nič — prepovedal zahajati v hišo, rekoč: „Gospod Kulikovski, kader bodete vi moj sosed in plemski brat, pridete obiskat mene — Oskierko, bode mi jako po všeči vaša navzočnost; ko bi pa utegnili v vas hoditi k moje hčeri, zna, da iz tega kruha ne bode nikakove moke: kar to zadevlje, moj prag je pre-

visok vaše nozi, Oskierčanke ne bode Kulikovski objemal!“ — in obrne se od njega.

Kulikovski je imel sabljo ob boci, ali to je bil oča tistej, ki je ljubil jo; sicer pa so ga te nenadne besede zadele tako, da ni črnil ni, temuč zapustil je Barbarov in ne več vrnil se na materin dom, nekam je bil zginol: ali je obupal, ter umrl kde na pustini, ali se je pomenišil, kdo je znal to, kajti ni ga bilo ni sluha ni duha ne v Ovruškej, ne v Žitomirskoj okolici, ni po vsem Bractavskem nikoli nikder; prav ničesar niso mogli izvedeti o njem; zgubil se je bil materi, zgubil bil domovini. Njegova mati, ki je imela sorodstvo z Bechi z Vaskovskim, s Čopovskimi, s Korkuški — z mnogim Ovruškim plemenstvom, ta je toliko skrbil prizadela panu Oskierku — predno se je bil znebil je, da je sodce in sodce vina potočil plemenstvu, razdal mnogo bečkov medu mu in vodke, pa še sam je moral piti z njimi. Posled tega se je stražnik pomiril s plemenstvom, kajti sam je bi Ovručan, plemenstvo je bilo Ovruško.

V Ovruči, v tem blagostnem zakotji Poljske zemlje ne poznajo družinskega krega, zatorej se varujó domače nesloge — Ovruške. Ovručanom je geslo: složno živeti, malo govoriti, mnogo piti in krepko tleči, ali nesebe, temuč sovražnika.

Stražnikova hči, da-si je dosti malo ljubila Kulikovskega, vendar-le je marsiktero minoto preživela v žalosti, ker je skrbelo je, zato ker je bila kriva ptuje nesreče, da-si nehote.

Stražnik vsled tega dogodka prav nič ni spremenil svoje trme. Dve leti kesneje je v njegovo hišo jel zahajati pan Viečfúski, potomec davnega plemenstva in soroden najznamenitejšim poljskim zarodom. Rad je imel stražnikovo hčer, in tudi hči je ljubila njega; ali neusmiljeni oča je zdaj odločil to, kar je bil prvi pot: „Oskierkovna se ne bode Viečfúskemu nikoli zibala v naročji!“

Mladenič je poprej bil čil, vesel, zdaj pa je žalost in trpljenje popa-

Kakor pa narodnosvobodna stranka ne pozna ne pruskih mej ne manjske granice, ampak le veliki nemški narod in veliko nemško kraljestvo, tako tudi noče pruske gosposke, pruskega vojaštva, pruskega absolutizma pripoznati, ampak želi pravico in enakopravnost vseh državljanov, v vojaškem in civilnem suknu, ne pozna razločka med vladajočim prusovstvom in med podvrženimi sodržavljeni, ne pozna druge zakonodajne oblasti nego zavezne zbor, niti druge izvršilne moči mimo odgovornega iz zborove večine vzetega ministerstva. Zato se imenuje svobodomiseln ali liberalna stranka, v kateri lastnosti se pokazuje proti ministerstvu v vseh pravnih vprašanjih, sedaj najbolj v zadevi Celskega spomenika. Z eno besedo, narodnoliberalna stranka si prizadeva iz pruske policijske države pravno državo prestrojiti.

Tako vidimo tedaj v pruski državi dve mogočni stranki o istem cilji, namreč o stvarjenji mogočnega kraljestva in enojne države, ali z različnimi sredstvi delovati; po mislih strogih konservativcev pruskih, naj iz Nemčije velika Pruska, po primeru sedanje Prusije nastane, po nazorih narodnoliberalnih pa velika, enojna, centralistična nemška država z enim vladarjem ali pa tudi republika, z enim parlamentom ter z eno odgovorno vlado, z enim javnim in privatnim pravom. Do zdaj je narodnoliberalna stranka precej srečna bila, ker ima providne, dosledne, neustrašene in neobzirno postopajoče voditelje. Kolo časa se v Prusiji hitro vrti!

Izpred sodnije.

(Konec.)

Vednemu izgovarjanju Brandstetterjevemu, da so napadi, kakor si jih je on dovolil proti g. dr. Dominkušu, politični, odgovoril je g. dr. Neumaier z enim stavkom iz „Marb. Ztg.“, katero je B. priznal za svoj organ, kateri se glasi: „Proti razžaljenji na časti brani postava.“ — Prvi zaslišani svedok, žurnalist Jurčič, obširno razlaga dogodbo v Götzovi pivnici, kakor smo jo že gori popisali. On je natanko slišal besede: „Pri zadnji volitvi propali kandidat“ in na to „hinavec, odpadnik.“ Takoj ko so se bile besede izgovorile, opomnil je nanje goste, ki so z njim sedeli okolo ene mize: gg. Koceli, Vezpalec, Svoboda, Levec, kateri zadnji si je pri oni priči vso dogodbo zapisal v svoj dnevnik. Med večerom je Jurčič interpeliral Brandstetterja, ali ostaja pri razžaljenih besedah proti dr. Dominkušu. Brandst. odgovori, da on sicer do tačas ni bil imenoval nobenega imena, ker pa se je imenoval dr. Dominkuš, tudi on (B.) nima razlogov izogibnitise temu imenu, da pa ne bode preklical. Šele ko je bil v pomirljivem smislu govoril prof. Reichl in ravno učitelj Stopper dokončal stavek: „Brandstetterjevo vedenje sicer ni parlamentarično, a je dobro mišljeno,“ segel je Brandstetter v besedo rekši: Rabljeni izraz hinavec preključujem. Pri končni obravnavi je Br. trdil, da Jurčič ne govori istine, kar J. tem bolj od sebe odbija, ker je on (J.) drugi dan po dogodku vso stvar popisal v „Slov. Nar.“, torej se stvari dobro spominja. Tu vstane dr. Holcinger in mogočno vpraša: Torej, Vi g. J., se spoznavate kot sestavljalca onega članka v „Sov. Narodu.“ Prosim naj se to zapiše v zapisnik. G. Holcinger čle stvari kasneje ni več rabil in videti je, da je hotel svedoka le plašiti. Tako je tudi tirjal da se mora oni sestavek brati v nemški prestavi, kar pa se je opustilo, ker je tožnik ugovarjal. Med ugovorom se je slišal karekteristični klic svedoka Brecljina: „Mi želimo, da se sestavek prebere.“ Med Jurčičevim zaslišavanjem je Br. priznal očitane hinavstva proti dr. Dominkušu. — Svedok g. Fr. Rapoc se pač spominja, da je slišal izraz „hinavec ali hinavstvo.“ Natanko in obširno kakor Jurčič popisujeta dogodek svedoka gg. Koceli in Levec. Svedok Jan. Rapoc v kratko pové, da je slišal Dominkuša hinavca imenovati, na drugo se ne spominja. Zanimivo je izpovedanje g. Bezpalca. On še ni dolgo v Mariboru, a kolikor on tukaj osebe in razmere pozna, je Brandstetter v Götzovi pivnici osebo dr. Dominkuša tako natanko popisal, da jo je on na prvi mah

spoznal; ali se je rabila beseda „hinavec“ ali „hinavstvo“, tegase svedok ne ne more spominjati.

Na to se prične zaslišavanje Brandstetterjevih svedokov. Dr. Neumaier želi še poprej od obtoženca zvedeti, čemu se bodo te priče zaslišavale. Odgovora ni bilo čuti, pač pa se je med zaslišavanjem čulo, kako so nekteri povdarjali svoj častni pridevek „deželni poslanec“ ali „srenjski odbornik“; dva svedoka (gg. Flucher in Stauder) sta srenjsko odbornišstvo zasnamovala kot njuno edino opravilo. G. Lasnik iz Celja se je pri vprašanji: Beschäftigung“ odrezal z odgovorom: „bürger.“ Priča g. dr. Neckerman, ki bi se bil rad posmehoval „lepozvučnemu pridevku žurnalist,“ moral se je deklarirati za špitalskega zdravnika, vendar je v svojem razgovoru kazal dež. poslanca graške večine, kajti tudi pri tej končni obravnavi je vdrihal po slovenski stranki, ktera mu je res hinavska, ktera je hotela pri celjskem „verfassungstagu“ samo nemir sejati in ki ima nelojalne svrhe. Po njegovem razodevanji so bili tudi v Götzovi pivnici izrazi hinavstvo in odpadništvo namenjeni celi stranki, ne pa osebi g. dra. Dominkuša. G. Neckermann, ki pravi, da je bil v Brandstetterjevem shodu samo „gast,“ a ne „theilnehmer“ (!) se sicer ve vsega le „beiläufig“ spominjati, ko ga dr. Dominkuš opomni, da bo morebiti treba izpovedanja s prisego potrditi. Na določno Dom. vprašanje, ali N. vé, da se oni izrazi niso tako rabili, pravi: Es kann möglich sein, ich kann es nicht sagen und kann darüber keine auskunft geben.“ To je Brandstetterjev svedok, ki je poleg Riechka vedel največ povedati. Vsi drugi ali niso slišali, ali so večerjali, ali pa jih je tako jezilo in se jim stidilo, da je en Slovenec se predrznil Brandstetterja interpelirati, da niso vedeli drugega reči kakor: „Besede hinavec nisem slišal, pač pa hinavstvo.“

Zanimljivo je bilo le še izpovedanje gosp. Brecljina, ktero je dvakrat ponavljal: „To vem, da se je vsa stvar začela pri Brecljnu, potem pa je šlo naprej, ampak hinavec nisem slišal, pač pa hinavstvo. H koncu so morali Dominkuševi svedoki svoja izpovedanja še enkrat Brandstetterjevim v obraz ponoviti; kar so tudi storili. G. prof. Schaller, ki se v prvem zaslišanji ni vedel spominjati na posebnosti, je hotel svedoku g. Kocelju dokazati nedoslednosti, a prišel je kakor tudi g. Brandstetter v slabe roke in je moral odstopiti s prepričanjem lastne nedoslednosti. Pri tej priliki je povedal g. Koceli karekteristično pripovedko o necem „oho“ — klicu. Brandstetter je v Götzovi dvorani trdil, da so Čehi leta 1866 Pruse v deželo zvabili, na to zakliče g. Koceli: oho! Predsednik Brandstetter vpraša: „Kdo je klical oho? — Koceli se oglasi. — Brandstetter: Kako se pišete? — Koceli imenuje svoje ime. — Brandstetter: Opravičite svoj oho! itd. nova priča parlamentarizma, v katerem g. Brandstetter svoje privržence podučuje. — Sodnik g. Šalamun je pri vsakem Dominkuševem svedoku vprašal Brandstetterjeve, ali imajo kaj opomniti in slednji so, najprvo g. Neckermann in za njim drugi odgovarjali: Kar sem rekel, sem rekel (ich bleibe bei meiner aussage.) — Vsi svedoki sežejo sodniku v roke v znamenje prisege in prebere se izpovedanje stotnik-poslanca Seideln, ki je bil z neko deputacijo odšel na Dunaj.

Dr. Neumair, ki se je nasproti dr. Holcingerjevi razdražljivosti med vso obravnavo res dobrodejno mirno in taktu obnašal, v svojem konečnem govoru popolnoma ostaja pri svoji prvotni tožbi. V politična vprašanja, o katerih se je med obravnavanjem toliko slišalo, se on nikakor noče spuščati, zato pa v gladkem, tehtno pravniskem govoru razvije, da je po svedokih dokazano, ka je g. Br. rabil besedo hinavec v stiku, ki se more nanašati le na g. dr. Dominkuša. S tem pa je očitano nepošteno dejanje ali lastnost, ki spada pod §. 491, oziroma 496 k. z., kar tožbi zadostuje, da se Brdšt. krivega spozna; prepušča kazen popolnoma sodniku in poleg obteženj navaja tudi polajšavo in sicer to, da je moral g. Br. naravsko biti razkačen, ker mu je narodna stranka njegov „verfassungstag“ tako pokvarila. Obtoženi Brandstetter v mnogih besedah — kolikor smo mogli razvideti iz njegove neperiodične nemščine, kateri se pri takem Velikonemcu nismo mogli dovolj nau-

rilo svobodo njegovej duši, zato je začel hirati. Veselo je poprej bojeval na svojem konji, s puško zverjad gonil po lesovih; zmerom se je junaški vel in poskočno plesal; zdaj pak ga ljubezen vjeda tako, da je ovenel, da bi ga lahko odnesel veter. Toda duša mu ni obolela, kajti v njej plapolá ognjena ljubezen.

Devica, da-si je bila krotka, ljubeznjiva, vendar-le se je branila surovega očeta poslušnosti, kader je imela komu dati roko. Marsikomu množnega Ovruckega plemstva se je drznila v obraz povedati: „Rajša se postaram samica, ali pa zaprem v samostan; nikoli nikogar ne bočem sproga drugega, če ne Marcela Vičinskega!“

Oča se je vselej razhudobil, njegova oholost nij dospela tako daleč, da bi jej bil posvetil svoje hčeve srečo in vdal se jej. Sklenil je čakati in učakal je le to, da po štirih mesecih Marcela Vičinskega ni bilo več v Barbarovu.

Vse po okolici je govorilo: „Ubožca, ljubita se, stražnik pak ju gotovo zamori sè svojo oholostjo!“

Pa je tudi zvedel to govorico Oskierko, ali zmerom je le obrvi nabiral, brke vihal in skozi zobe godrnjal: „Bodi si tako ali tako, nekaj bode gotovo.“

III.

Ne rojstvujó, ne godujó, tudi svetkujó ne, a vendar je v Barbarovu pana (gospoda) stražnika domu zbranih mnogo gostov — načelnikov Ovruckemu plemenstvu. Gostje ne jedé, ne pijó, to je staropoljska navada; le tobak kurijo, tobak uživajo in o necem posvetujó se.

„Gospodije bratije!“ — oglasi se Oskierko, „posvetujmo se kar po vrsti, zato da se s čem skažemo, kader pride opat“, — in pogleda skozi okno — rekoč: „ni ga še videti...“

„Kmalu bode tu, saj sem milostivim gospodom uže povedal, kaj je zadržalo ga“, omeni Jan Nepomucen Ohocki, duhovna opata sinovec.

Tadej Niemierzič, Ovrški podkomornik, nekolikrat puhne dim iz svojega čibuka: „Ali kdo je ta Koščiško, kde je porodil se: ali da je prikelvil iz Amerike in da bode nam načelnik? ali mar doma stradamo vrlh glav?“

„Resnica!“ — skoči v besedo Tadej Pavza, kraljeve milosti ključar. „Da bi on načeloval nam! saj imamo kralja! Vrh tega pa je do cela neznani človek to!“

„Milostivi gospod!“ — oponese pan Andrej Dubravski, Kijevskega vojvodstva sodnik, znan ne le po vsej Ruskej, temuči tudi vsej Poljskej kraljevini; „kdo in od kodi je, do tega je malo; Koščiško hoče naklestiti bedastega Moskvščana, a to je dosti, slusajmo ga torej!“

„Slusajmo, a ne prepirajmo se!“ potrdi Jakob Javša, narodnega konjištva čestnik, brat ključarja.

Stanislav Trzeciak — zemski Ovrški sodnik se potegne za brke: „Jaz menim: najpopreje moramo obesiti tega potepuha — Josipa Černiahovskega; to je rogač — Moskvčan od nog do vrha, od vrha do tal. Da ga le obesimo, od smrti gotovo ne vstane.“

Pan zemski sodnik govori dalje Černiachovskemu — njegovemu grlu na smrt: „Jaz se podpišem, to je Targovičan! Ali ne zabite tega, da tudi pan stolnik Zateski kandiduje na vislice: to bi bila krivica, ko bi visela drug brezi drugega. Jaz sem Feliks Pagovski, to prosim, to zahtevam od vas!“

„Milostivci, pustimo osobnosti!“ opazi Josip Jakubovski, „ali bi vam, milostiva gospoda po vseči bile vislice? Dajte, raji se posvetujmo o okolnostih očevini na korist!“

Pagovski se na dalje zamakne v razgovor; ne mara bi bili prijeli celo za sablje, ali sreča, da je prišel narodnega konjištva poročnik — ter vstavil prepir; pa tudi opat in pan Vičinski sta se pripeljala precej za njim. —

Stražnik so je malo našobil, ali kaj? Vičinski se je pripeljal z

čiti — menda razpeljuje stavek „noblesse oblige,“ ktereга dejansko on sam tako malo, da ne rečemo nasprotno, — rabi.

Zagovornik dr. Holcinger je imel po takih rezultatih res teško stanje. Za jurista je bila stvar že zgubljena, torej je skušal le še čast varovati, pa tudi včasih tako, da smo morali misliti, da mu sicer tekoča beseda ne gre od srca. Resno gotovo ni mogle biti mišljene, če je trdil, da beseda „hina-vec“ ni dokazana, ali da je pri hinavstvu, kar se tiče poštenosti, vse odvisno od nagona (motiv) hinavstva. Njemu hinavstva iz domoljubja ni nečastno, sicer bi bili vsi diplomati s svojimi odvinki „sujets infames“ (nepoštenosti stvari) in bi marsikter viši salón ne bil boljši nego bordél. Razen tega je Br. svojo besedo preklical in tudi dr. Dominkuš je svoji brošuri rabil enake izraze. Zagovornik izreka upanje da bo njegov klient nekriv spoznan.

Tožnik dr. Dominkuš odgovarja na Brandstetterjeve napade, kakor smo že v zadnjem listu poročali.

Dr. Neumair po pravici ne spuščaja se v Holcingerjeve pikanterije spodbiše še neveljavni izgovor, da že zadostuje Brandstetterjev prekléc brez dogovora z razžaljenim, in pa očitjanje, da je tudi dr. Dominkuš rabil enake izraze. Dominkuš je govoril le o strankah, nikjer pa ne o osebah.

Obtoženi Brandstetter še enkrat povdarja, da je vsa ta stvar politična (lepa politika to!) in da je ne bo nikdar rešil sodnik. Zagovornik ne vé novega povedati in samo dostavlja, da če veleizdaja itd. o pravem času preklicana varuje pred kaznijo, mora to tudi preklic pri malenčnih (!) prestopkih. —

Sodnik obljubi razsodbo v treh dneh. Sodbo smo ša ondan objavili. Slišimo, da je g. Brandstetter oglasil pritožbo na višo sodnijo.

Dopisi.

Iz Kranjskega, 2. dec. [Izv. dop.] (Učitelji in šola v novi „eri“ na Kranjskem). Neki ljudje, ki so kakor slab denar skoraj povsod znani, pravijo in hočejo vedeti, da se nam učiteljem v novi „eri“ že dokaj bolj godi, nego nekaj pod duhovsko „komando.“

Kako dobro se nam godi, to vemo učitelji menda najbolj sami, in koliko se nam je v novejšem času dobrega za naš materialni stan, bodisi od te ali one strani podelilo, to vse tudi lahko spravimo! —

Naša plača je ostala, kakor je bila, akoravno se od dne do dne od nas več tirja in nam večja bremena nalagajo!

Svojo pičlo plačo moramo ravno tako skupaj beračiti, kakor nekaj, in c. k. uradi tako malo skrbé za iztirjanje učiteljske plače, kakor se je le kedaj slabo za to skrbelo; da še celo taki okrajni glavarji se sem in tje nahajajo, da učitelju, ki po dve leti za ostalo plačo čaka in prosi, zadnjič še celo „verweise“ pošiljajo, in jim z ostrimi kaznimi *) žugajo, ko bi se še kedaj predrnili povpraševati jih za svojo že davno zasluženó plačilo. Posebno imajo pa take liberalne, birokratiške duše, ki v šolskih rečeh dostikrat malo, ali nič ne umejo, pravo satansko veselje, posebno domorodnim učiteljem na eno ali drugo vižo škodovati, ali jim kazati svojo liberalno občutljivost.

Po drugi strani nas pa tudi duhovstvo, kolikor toliko pisano gleda, in od tod prihaja, da ima učitelj na več strani veliko sitnosti in bojevanja.

Nadejali smo se za trdno, da bo naš deželni zbor prošnjo, katero smo

*) Menda vendar ne z denarnimi?

Martin, stavec.

opatom, torej — ali rad ali nerad — moral je sprejeti gosta. Po plemскеj navadi — začnó se posvetovati; razdele se v gručé in jamejo prepirati se; ali kakor je v Babilonskem stolpu vse bilo brezi razmerja, tako ga tudi ni bilo v njih razgovoru. Ko hitro je kateri navzočnih s kako slučajno besedo zadel ktereга, takoj so umolknilí vsi, le z ustni so gíbalí, vihali brke in popravljalí pasove. Po teh nemih znamenjih so se čudovito dobro, boljše — nego ustmeno botali, kajti jeli so poluglasno omenjati: ha — dajte — kaj bode iz tega — namlati Moskala!“

Zdaj povzdigne glas menih opat: „Če dovolite, meni, božjemu slugi, izveste dober nasvet, porok sem vam, da res!“

„Da, da, gospod opat, prosimo! Le ukaži, saj učinimo vse, kar nam le zapoveš!“ oglase se vsi.

„Znajte, da sem svoje ljudi razposlal v mesta in vasi; ti privijó v take kraje, kamor ne bi mogel prodreti nobeden izmed nas; ti razodenó narodu to, česar bi mu ne mogel razodeti nobeden nas; potlej se neutegoma združimo na delo; to bode gromada — velika sila. Saj načelnika imamo, glavarja, ki bode podiral Moskvíčane; slušajmo ga in delajmo! Najpopreje pak je treba, da zložimo novce, tega se ne moremo ogniti.“

„Milostiva gospoda!“ — oglasi se Dubravski, „opat ima prav: brez-čevnka ni brekná. Na prvi posežek nate precej deset tisoč rúdečih zlatov, ki sem jih slučajno vzel s seboj; kdor imaš, ne daj se prositi; meni je večkrat dejal rajni oča: sin, kader imaš kako delo, odpravi ga raji denes, nego jutri; kader pak bi moral kam na kakó veselico, odloži to raji na jutri, ne bode ti kvarno to!“

„Prvi pot še zamahne človek, ali to ni dosti. Treba je, da vsakdo, vsakdo vspešno pripomore — vsak po svojej moči. Milostivi gospodije, razpošljite svoje soproge, hčere, sestre, matere in kogar imate; idó naj mej plemstvom okrog z odprtimi mošnjami, mladezen pak naj ogovarjajo in nagovoré, da poprime za orožje. Da ženstvo hodi okrog in vnema narod, tega ne zasluži Moskvíčan; in prav ženstvu se posreči, da možkim razvname srčnost očevini na svobodo; tudi drugemu ženstvu posežó do drobu, ter prepričajo ga, če prav mu je težko priti do korena; toda z nižim plemstvom naj bodo govorile tako, kakor same sè svojim, tega je treba.“

„Da, tako, to je vrlo!“

(Dalje prih.)

lansko leto zaradi zboljšanja naše plače njemu izročili, vendar konečno enkrat rešil; ali prevarili smo se! Dobro je znano, da je deželni zbor marsikaj na dnevnem redu imel, kar bi bilo menda lažje obravnave in rešitve čakalo nego naša reč; ali tega ni storil. Čakal in čakal je z šolskimi rečmi tako dolgo, da mu je vlada usta zamašila, in mi smo ostali — zopet na cedilu! — Pregovor pravi: „Kdor hitro da, dvakrat da.“ Temu nasproti bi se pa reči moglo: Kdor odlašá, ta kaže, da misli malo, ali pa celo nič dati.

Tudi mi učitelji Kranjske nimamo, kakor se kaže, od našega deželnega zbora bogve kaj pričakovati, tem manj, ker je v njem nekaj oseb, ki povišanju učiteljske plače niso kaj prijazne, marveč bi veliko raji, da bi učitelj tudi za naprej še žívo taril in ki pravijo: Če se učiteljem plača zboljšá, od kod se bo pa denar jemal? Kmet je z davki že tako preobložen itd. Istina je, da so davki res veliki; ali tudi to je istina, da se ozir na prevelike davke tudi takrat preveč ne jemlje, kader je treba novcev, ja veliko novcev za druge kakorkolišne reči!

Čuden res je sedajni svet, ki tolikanj o omiki in napredku vpije, za šolstvo in odgojitelje mladine pa tako slabo skrbi!

Naš sedajni šolski provisorium je prava mora za šolstvo. Po starem kopitu imel je učitelj dosti predpostavljénih, kateri so se jeli šteti od favorskih kuharic navzgor; po novi postavi, kakor se vidi, jih bo pa še več, in vmes bati se je tudi takih, ki bodo v pomenu besede, prava bobova slama!

Učitelj, kakor voditelj in duša šole, bo pač zopet v vseh važnejših rečeh moral molčati, če tudi se bo odgovornost od šole, kakor je bilo to do sedaj navada od njega tirjala. — Kako se bo šolstvo pod takimi svetovalci redno razvijalo, ni težko uganiti.

Za nas učitelje bo kakor je videti nova era — nova pomnožena izdaja stare učiteljske „miserije.“ Da se Bog usmili, ljudje so nas itak postavili v najzadnji kotič!

Iz Trsta, 3. dec. [Izv. dop.] Burja je bila tako strašna pri nas, da tudi po telegrafu nismo ničesa zvedeli. Tako so Möring in druge više osebe zastoj čakale in čakale predno je cesarica prišla denes ob 3/45, ko je dolgo bila v Št. Petru zametana. Zjutraj ob 7. se je bil pripeljal tudi cesar, ki je svojo soprogo na postaji čakal in za roko prijemši jo do kočije peljal. Ljudstva je bilo mnogo, pa vse jako mlačno. — Denes popoldne so prišli tudi iz Dalmacije gg. Wagner, Auersperg in glasoviti c. kr. okrajni glavar kotorski, Franz. Ti imajo nalogo osebno cesarju dalmatinske zadeve razložiti. Ti bodo najprvo skušali sebe opravičiti, kar je naravno. Iz Dunaja je prišel izmed ministrov samo grof Taaffe. To imajo nekteri za dobro znanje, ker ravno Taaffe je baje še najbolj za poravnanje.

Mesto in luka je zdaj v mraku vse razsvitljeno. Brez števila umetelnih ognjev in raket šviga. Morje je kakor en sam ogenj. Vreme mrzlo, pa zdaj lepo. Prihodnjič več.

Iz Dunaja, 4. dec. [Izv. dop.] Zadržan sem bil iti k „Preširnovi besedi“ naših Slovencev. Gotovo Vam piše kdo drugi o njej. Čujem, da je sijajno izpala, kakor pravi vseslovanski shod. Govorili so zastopniki vseh slov. narodov, celo en — Bokelj, kteremu je komisar besedo jemal.

Najbrž da s politično namero: Čehe in Slovence izolirati in samim Poljakom dati avtonomijo, ne bode nič. Poljaki sami, razen bankrotnega Ziemiakovskega, — tega danaeskega darú ne marajo. Krakovski „Kraj“ piše: „Ali se bodo Čehi, Moravci, Šlezci, Slovenci in Dalmatinci dobrovoljno nemškemu jarmu podvrgli? Kaj bi bilo, če že zdaj ena pest Dalmatincev svo vojsko v šahu drži, ko bi tuj avstrijski sovražnik tem narodom ponudil svobodo? Zakaj bi Čehi, Slovenci in Dalmatinci ne upali boljše prihodnosti, nego jo imajo pod zdanjim gospodstvom? Zakaj bi državo branili, ki jim ni domovina? Le zaslepljenec ne vidi, da se te dežele ne bodo dale ponemčiti.“

Politični razgled.

Cesar je 5. t. m. zjutraj Trst zapustil in se podal na Dunaj.

Upanje, da se notranja naša politika precej po cosarjevem prihodu spremeni za nas na boljše, ni bilo nikdar večje. To je videti iz časopisov vseh barv.

Državni zbor cislahtanski je sklican na 11. dan decembra meseca. Marsikterikrat se je ta zbor že sešel, a nikdar niso vse stranke brez izjeme s tako majhnim upanjem pričakovale njegove delavnosti. Nikdar morebiti ni ta zbor našel že tako zmédene situacije, katero je deloma sam pomagal stvariti.

Iz Dalmacije pišejo, da vstajniki iz Brajča in Majne večkrat nadlegovajo prednje straže cesarske vojske. Videti je, da se torej mora že vojska braniti jim.

Lvo vski „Dziennik“, glasiló Smolke, kateri je zdaj na Dunaji, tirja od poljskih poslancev, da v državnem zboru dosežejo: da se potrdé vse v deželnem zboru sklenene postave, da se vlada s Čehi pogodi in da se ministerstvo interpelira zaradi Dalmacije.

V francoski zbornici poslancev tirjajo opozicijonalcí naj se vladna kandidiranja odpravijo, naj se vsak uradnik ki se bode v volitve mešal ostro kaznuje in naj se volijo poslanci le na tri leta. — Osemindeset poslancev je stavilo interpelacijo, ki tirja naj se odpravi trgovinska pogodba z Angležko.

Novega ministerstva in nove vlade ne iščejo samo pri nas, temuč tudi na Bavarskem, v Parizu in v Florenci. Na Bavarskem bode prvosednik Hohenlohe najbrž ostal, drugi pridejo novi zraven njega. Nekaj enacega se godi v Parizu. V Florenci pak ne morejo dobiti moža, da bi ministerstvo okrog sebe zbral.

Na Španjskem je Prim predlog storil kortesom, po katerem bode obsedno stanje odpravljeno.

Prepir med Carigradom in Egiptom bo morda še z lepoto poravnano, pa gotovo na izgubo turškemu sultanu, kateri se bode moral na prigovor drugih velelasti podati.

Republika zedinjenih držav v Ameriki se čedalje bolj razširja, pa ne z močjo orožja, temuč po mirnem poti. V severu je kupila od Rusov rusko Ameriko. Zdaj pa hoče celo državo San Domingo k sebi navezati. Prebivalci te države so s tem zadovoljni. To stori federativna in svobodnostna uravnava, ktere pač še marsikje ni, kjer imajo srečno Ameriko kot frazo na zobeh proti zagovornikom decentralizacije.

Razne stvari.

* („Pod lipo“) naznanja v svojem zadnjem listu: „Prihodnji dvajseti in za letošnji snopič pride že o božičnih praznikih, in pa tako vredjen, kakor mislimo vredovati ta časnik prihodnje leto, se ve, ako se oglasi ob pravem času saj toliko naročnikov, kolikor se jih je oglasilo za letošnji. Da naj se izdaja še za naprej, za to nas je te dni silno prosilo mnogo tukajšnjih Slovencev, ki ga neki radi berejo, in to, kakor sonam rekli, ravno zavolj proste ali domače pisave, in zavolj njegove tako imenovane „popularnosti“ (pripravnosti za ljudstvo, zlasti za kmete.) Mi želimo sicer vslišati to prošnjo, pa vendar zgube ne bi radi imeli, čeravno, ako bi le mogoče bilo, bi marsikaj žrtvovali iz goreče svoje ljubezni do našega, žalibog! kakor nam je že dobro znano, še vedno zanemarjenega in nesrečnega naroda. Razdeleval bi se v prihodnje vsak snopič tako-le: „Kratek pregled bolj važnih reči: V Avstriji in v tujih deželah“; — „Odlomki (pripovedke) iz zgodovine vsega sveta,“ — „Marsikaj drugega,“ — in se pa izdajal zadnjo saboto vsacega meseca (ali morda celo dvakrat vsak mesec, kakor smo omenili na 131 strani — vsako drugo in vsako četrto saboto). Naj se blagovoljno nabirajo naročniki (zlasti med bolj prostim ljudstvom, ki jako potrebuje berila), kolikor je le mogoče, in naj se pa dajo nam na znanje kakor si bode, najbolje po tako imenovanih „Correspondenz-kartah,“ za ktere se le malo plačuje. Naročnina bi ostala, kakor je vstanovljena za letošnji: 60 soldov za pol leta, en goldinar in 20 soldov pa za celo leto. Plačevati bi se pa začelo še le potem, ko bi došel naročnikom prvi snopič. Denar bi se — v zunanjih krajih — oddajal pošti; in prišel bi nam po navkazanji (anweisung); saj za to se plačuje najmenj poštne. — Sicer časnik bi se v Trstu tudi prodajal (po 10 soldov vsak natis kakor dozda, ali po 4 solde, če pride dvakrat n. m.)

* (Društvo za podporo ranjenih vojakov), ki se je bilo l. 1866 v Pragi osnovalo, ima od onega leta še nekaj ostalega premoženja. Iz tega so nekteri hoteli podpirati ranjene vojake v Dalmaciji. Na nasvet dr. Sladkovskega in Zeithammra pak, ktera sta trdila, da v Dalmaciji ni taka vojna razmera kakor je bila 1866, ko se je društveni namen določil, sklenilo se je po hudih debatah, da praško podporno društvo hrani svoj imetek za podporo v resnejših časih.

* (En „Staroavstrijec“ je izdal gori v sveti Germaniji knjižico, kateri je ime „Avstrija in narodnostna pravica.“ Cela stvar pa ni vredna, da bi se bila posebej tiskala, ker so le duševni pobirki iz nemških časnikov. Slovanje smo temu možu le puntarji; pravice, ki jih tirjamo, imenuje državne nevarne in umetne šulje. Torej se vidi, da smo kaj tacega od raznih zapuščenikov že čuli. Le eno hvalimo: mož v tem ni „Staroavstrijec,“ ka ne kliče policije, temuč pravi naj vlada v Avstriji polna svoboda.

* („Danica“) poroča o „katoliški družbi“ v Ljubljani: „Družba naša se je 3. sušca ustanovila, in šteje do 18. nov. 1221 udov, med temi je 377 duhovnikov, 375 moških neduhovnikov in 469 ženskih. V Ljubljani jih stanuje 556, zunaj pa 665. — Dohodkov je bilo 2037 gld. — To se je dobilo iz mesečnih dohodkov 1216 gold. Kar je bilo več plačanega, je zneslo 234 gl. Pri knjižici se je dobilo 112 gld. Stroškov je bilo 1861 gld. — Pri občnem zboru so bili v odbor zvoljeni gg.: Dr. E. H. Kosta, dr. And. Čebašek, Fr. Drašler, Janez Flis, Gustav Garrich, Mat. Gerber, dr. Janez Gogala, L. Jeran, Anton Klein, Karol Klun, Jan. Kovač, generalvikar Fr. Kramar, Karol Laheiner, Mat. Močnik, Henrik Ničman, Jan. Novak, Matevž Šreiner, Jož. Šventner, dr. J. Sterbenc, Mat. Tuma, kan. Peter Urh, prof. dr. Leon Vončina, Helvik grof Wurmbrand in Viljem gr. Wurmbrand. V odborovi seji 28. t. m. so bili izvoljeni: Za predsednika grof Viljem Wurmbrand; za predsedn. namestnika dr. E. H. Kosta; za tajnika gg.: dr. And. Čebašek in Jan. Flis; za knjižničarja dr. Juri Šterbenec; za denarničarja g. Mat. Gerber; za zapisničarja g. Mat. Močnik.“

* (Iz Bosnije) se piše o stanju tamošnjih Jugoslovanov v „Zatočnik“: „Turek pri nas počne, kar hoče. Turčin nikdar ne priča zoper Turčina, a kristijanu je treba 70 kristijanskih prič proti Turku. Pa prej bo glavo izgubil, nego dobi toliko prič. . . . V selu Drobnjak je glavar nek Mustajbeg, ki je že 120 Srbov pobil. Isti beg je popa Sava Varico cel dan zvezanega imel in za brado cukal, ker mu ni mogel dati toliko denarja, kakor ga je tirjal trinog. Če se pritožimo, ne opravimo nič, pa njegovo maščevanje nas preganja. Imenje, poštenje in življenje ni gotovo nam; pa zakaj se ne dvignamo! Enkrat umreti je bolje, ko večno robovati!“

* (150.000 gld.) je votirala poslanska zbornica v Pešti za cesarjevo potovanje na vzhod.

* (Kdo je najboljši politikar?) Na to vprašanje odgovarja „Domovina“ rekoč: „Najboljši politikarji so tisti, ki vedó kaj se na Dunaji za kulisami godi, a ne tisti, ki zajemajo politiko le iz časnikov.“ Kakor je tak izrek smešen, vendar ni nov. „D.“ je storila plagiat, ker ga je vzela g. Svetcu. Mi sodimo, da slovenskemu ljudstvu tacih za kulise-gledavcev ni treba. Dalje zakaj g. poslanci Č., W., B., S., T. itd., če toliko za kulise gledajo, in že toliko let gledajo, prvič nič ne prigledajo, drugič pa molče kakor Schillerjev „mladenič saiški“, ki ni nikoli povedal, kaj je videl pod zagrin-

jalom. Mi sodimo ravno, da naj gredo taki zastopniki rakom žvižgat, ki namestu da bi potrebe in glas naroda poslušali, si za kulisami, ne pri narodu iščejo merila za svojo politiko. Sodimo pa tudi, da je izrek značajan za politiko, ki se v „Dom.“ dela.

* (Minister dr. Berger) bo — ako je nemškim časnikom verjeti — vsakako stopil iz ministerstva. Kakor pripoveduje dunajski „Tagbl.“, bo Berger ob enem sprotno za demisijo cesarju izročil spomenico o notranjem položaju avstrijskem. „Tagbl.“ vé iz te spomenice navajati to misel: Kakor zdaj stvari stojé, je vsakako neobhodno potrebno, da se ravno ob istem času, ko bo zasedal državni zbor, snide konferencija, h kateri bi naj se najiminitnejši voditelji raznih strank, in sicer opozicijskih kakor ustavovestnih pozvali. Razen veljavnih državnih poslancev spomenica bajé tudi imenuje gg. Fischhoffa, Wieserja, Smolko, Ziemalkovskega, Riegerja, Sladkovskega, Schmejkala, Pražaka. V teh konferencijah naj bi se pot nadelavala za sporazumenje in spravo med strankami in naj bi se kolikor mogoče tudi dogovorili pripomočki, s kterimi bi se moglo priti do tega zaželenega cilja. Konferencija naj bi se sklicala po sodelovanju vlade, ko bi pa vlada tega ne hotela, tudi brez nje. Ta svet bode podpiral g. državni kancelar Beust, pa tudi vsi ogerski ministri. — Bergerjev nasvet kaže dobro voljo, ali se bo z njega dalo kaj praktičnega napraviti, je težko uganiti. Prav verjetno se nam ne zdi, da bi iz te moke kedaj jedli kaj kruha.

* („Demokratska unija“), društvo dunajskih federalistov, je v svoji seji 27. nov. — kakor beremo v „Vaterlandu“ — enoglasno potrdila sledeče resolucije, ktere sta razvijala in zagovarjala društveni predsednik g. dr. Prochazka in g. Rus. Resolucije so cel državopraven program, torej naj tudi v slovenskem listu najdejo svoj prostorček. Društvo je sklenilo: 1. delegacije, kakor so določene v decembrski ustavi, niso sposobne vsem dežlam avstrijske monarhije skupne zadeve (zunajne, vojska, kupčija in teh zadev finance) tako vrejati, da bi se edinost in moč države stalno varovala in da bi se skupni stroški pravično razdeljevali med obe državni polovici. 2. decemberska postava o državnem zastopu ni sposobna, da bi municipalno in deželno avtonomijo tako varovala, ka bi ob enem trdno poročstvo imela osebna svoboda, ravnopravnost narodov in narodnosti. 3. Kakor so zdaj sestavljeni deželni zbori, državni zbor in delegacije, ne morejo zbijati zapupanja, da bi se mogla rešiti velika naloga stvariti močno državo in državljansko svobodo zagotoviti. 4. Da se je ustanovilo eno cislajtansko pravosodno ministerstvo in ena najvišja sodnija za vse v državnem zboru zastopane dežele, to ne more popolnoma odgovarjati namenu pravosodja. 5. Država ima sicer pravico v zadnji stopinji nadzirati bogočastje in nauk, ali ta pravica kakor tudi postavodaja v deželnih upravnih, učnih in bogočastnih zadevah bi se boljše opravljala po deželnih organih, kakor po centralnem ministerstvu. 6. Za podlago prihodnje revizije ustave se posebno priporoča po dualizmu započeta federativna sistema z ozirom na historične podlage države, zlasti bi se morala česka krona in kraljestvo gališko priznati kot bistveni del države. —

* („V kuto oblečeni“ Slovenci) in tirolski črnuhi, to so veljavni ljudje na tem božjem svetu. „N. fr. Pr.“ nam namreč (v večernem listu 1. dec.) zanimljivo novost pové, da je pruski minister uka, gospod von Mühler pri „okutanih“ Slovencih in tirolskih črnuhih stališče vzelo, ko je svojo osnovo za postavu o ljudskih šolah delal in pruski zbornici predložil. Ta osnova namreč izroča niže šolsko nadzorstvo župnikom.

* (G. Fric Brandstetter) je — kakor gre govorica po Mariboru — v nekem zboru ali društvu oddal svečano (g. Brandstetter ne govori drugače) obljubo, da se bo odpovedal svojemu poslanstvu, ko bi bil zaradi tožbe g. Dominkuša krivega spoznan. Ali je g. Brandstetter kedaj na to resno mislil, ne moremo vedeti; do zdaj še ni slišati, da bi bil svoj mandat odložil. Pa če bi bila govorica tudi resnična, ne dala bi mnogo na-njo: saj je bil omenjeni gospod tudi pred svojo volitvo obljubil, da se bo odpovedal poslanstvu, kakor hitro bo spoznal, da nima večine volilcev več za seboj. Da té nima, pokazalo se je sijajno pri zadnjih mestnih volitvah in vendar smo videli g. Brandstetterja dobrovestno letos v dež. zboru sedeti.

Narodna praška vzajemno-zavarovalna banka za življenje „Slavija“

je svojo delavnost na Slovenskem že pričela in bode za izvršbo svojih namenov popotnike in zastopnike za posamezne okraje najemala proti dobri proviziji.

Pogoji so: znanje slovenskega jezika v besedi in pisavi, kakor tudi odrajtavo zagotovščine, namreč od zastopnikov najmanj po 100, — od popotnikov pa po 200 gld. v gotovini ali papirni ceni, ali tudi v dobrih hipotekah.

Oferte naj se glavnemu zastopu „Slavije“ v Ljubljani, špitalske ulice hiš. št. 269 pošiljajo.

Še tekloči mesec se bo bankina delavnost tudi na zavarovanje zoper ogenj in elemente, in zavarovanje zagotovščin razprostrla.

Izvoljen je za

glavnega zastopnika na Slovenskem 1. tajnik g. Jan L. Černy, inšpektorja in uravnalca (organisor) g. Ivan Železnikar, popotniškega zastopnika in uravnalca g. Jože Kristan, zastopnika za Maribor in okraj g. France Rapoc, zastopnika za Saloh in okraj g. Jakob Vodnjak.